

Groen

LET OP

Deze themapagina wordt regelmatig bijgewerkt.

De laatste versie is altijd te vinden op: www.quickscangezondeleefomgeving.nl/download/

INHOUD

1	Groen en gezondheid	2
1.1	Positieve gezondheidseffecten	2
1.2	Indirecte gezondheidseffecten	2
1.3	Gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen	2
2	Indicator van groen	2
3	Data over groen	3
4	Gezondheidsambitie: Minimaal 30% van de buurt is groen	3
5	Score bepalen	3
6	Interpretatie van de score	3
7	Mogelijkheden en voorbeelden voor een groene Leefomgeving	4
8	Nieuwe ontwikkelingen	4
9	Meer informatie en literatuur	4
	Versiebeheer	4

De inhoud van deze themapagina mag vrij gebruikt worden door GGD'en, gemeenten en provincies, met vermelding van de bron. Het gebruik voor commerciële doeleinden is nadrukkelijk niet toegestaan, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van GGD Gelderland-Midden.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:

Quickscan Gezonde Leefomgeving, Groen, versie april '20. GGD'en Gelderland en Overijssel.

1 GROEN EN GEZONDHEID

1.1 Positieve gezondheidseffecten

Een groene omgeving heeft op verschillende manieren een positief effect op de gezondheid. Uit diverse onderzoeken komen de volgende effecten naar voren bij mensen die in een groene omgeving wonen (Advies Gezondheidsraad 2017; Wereldgezondheidsorganisatie, 2017):

- Men voelt zich gezonder
- Men gaat minder vaak naar de huisarts met angst- of depressieve klachten
- Er komen minder hart- en vaatziekten voor
- Er is minder gebruik van slaapmedicatie, antidepressiva, kalmeringsmiddelen
- Het geboortegewicht is minder laag
- Heeft een gunstig effect op de bloeddruk bij zwangere vrouwen
- Het leervermogen gaat vooruit op scholen in de nabijheid van groen
- Kinderen vertonen minder gedragsproblemen
- Het herstelvermogen na ziektes neemt toe
- Kinderen bewegen meer en brengen minder tijd door met tv kijken, computerspelletjes, e.d.

1.2 Indirecte gezondheidseffecten

Groen kan ook indirect een positieve invloed hebben op de gezondheid:

- Groen geeft schaduw en heeft een isolerende werking. Op een hete zomerdag kan het wel 10 tot 15 graden koeler zijn onder een boom dan in de zon.
- Gevelgroen en groene daken hebben een isolerende werking; 's zomers werkt een begroeide muur verkoelend en 's winters beschermen groenblijvende klimplanten een gebouw tegen kou en slagregens.
- Groen beschermt tegen wind.
- Meer groen draagt in perioden van extreme hitte bij aan minder hitteoverlast in steden.
- Voldoende waterbergend vermogen van de (minder versteende) bodem zorgt bij extreme hoeveelheden neerslag voor minder wateroverlast en voor minder verdroging.

1.3 Gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen

Bepaalde groepen blijken meer te profiteren van groen in de omgeving dan andere. Dat geldt voor kinderen, jongeren, ouderen en mensen met een lage sociaaleconomische status. Dit komt waarschijnlijk doordat deze bevolkingsgroepen gemiddeld meer tijd doorbrengen in hun directe woonomgeving, waardoor ze ook meer profiteren van het groen in de omgeving en dat het contrast met een ongezondere leefstijl groter is (Wereldgezondheidsorganisatie, 2017, 2016). Het is daarom van belang een goed beeld te hebben van sociaaleconomische en demografische kenmerken van een wijk of buurt bij de interpretatie van de Quickscan score. Mogelijk kunnen maatregelen om meer groen te realiseren extra impact hebben.

2 INDICATOR VAN GROEN

Groen heeft grofweg twee kwaliteiten die de gezondheid bevorderen:

1. Stress reducerend of zichtgroen.
2. Beweging bevorderend of gebruiksgroen.

Onderzoek suggereert dat zichtbaarheid van groen een rol speelt in het positief beïnvloeden van de gezondheid. Het gaat daarbij vaak om een stress reducerend effect bij mensen. Dit kan om uiteenlopende soorten van groen gaan. Het gaat dan onder andere om het absolute percentage zichtbaar groen. Weiland en dragen bijvoorbeeld in mindere mate bij aan bewegingsbevordering, maar hebben klaarblijkelijk wel een effect op gezondheid. De voorgestelde indicator voor groen is dan ook het percentage groen in de buurt aan de hand van een compilatie van de hoeveelheid bomen, struiken en lage vegetatie.

In veel gevallen bevordert de aanwezigheid van groen ook de mate van beweging. Denk bijvoorbeeld aan een bos of een park waar men kan wandelen. Meer informatie hierover is te vinden in de themapagina Bewegen.

3 DATA OVER GROEN

In de [klimaateffectatlas](#) wordt, onder het tabblad Hitte, een kaart weergegeven met daarop het percentage groen in een zestal verschillende klassen. Deze kaart geeft het percentage groen per buurt weer. Bomen, struiken en lage vegetatie worden gezien als groen. Hiervoor is gebruik gemaakt van informatie van het Kadaster (Top10NL) uit 2014. Voor de buurtindeling op deze kaart is de CBS buurtindeling van 2013 gebruikt.

4 GEZONDHEIDSAMBITIE: MINIMAAL 30% VAN DE BUURT IS GROEN

De gezondheidsambitie waarop de score van de Quickscan is gebaseerd, is dat het percentage groen 30% of hoger is. Voor het bepalen van de lokale ambitie is het van belang om te kijken naar lokale omstandigheden. Er kan voor worden gekozen om voor bepaalde buurten en wijken een andere ambitie vast te stellen. De mate van verstedelijking is van groot belang voor de verwachtingen aan en wensen ten aanzien van het percentage groen.

5 SCORE BEPALEN

De score kan per buurt worden afgelezen van een kaart op de klimaateffect atlas: Ga op www.klimaateffectatlas.nl naar het tabblad 'Hitte'. Deze tab is in sommige browsers versies verborgen onder de banner met Home > Viewer. Maak in dit geval gebruik van de pijltjestoetsen of de balk aan de rechterzijde om omhoog te scrollen. Bij 'Gevoelige functies en ruimtelijke kenmerken' kan 'Groen per buurt' worden aangevinkt. Er staan hier zes klassen groen. Klik dan ook onder 'zoek gemeente' de gewenste gemeente aan. Lees op de kaart de categorie af en vul deze in. Let op: In de Quickscanscore voor groen zijn de hoogste twee klassen (40-50% en >50%) op de kaart samengevoegd tot één score >40%.

Percentage groen per buurt	<10%	10-20%	20-30%	30-40%	>40%
Score Quickscan Gezonde Leefomgeving	1	2	3	4	5

6 INTERPRETATIE VAN DE SCORE

Score van 4 of 5:

In dit bereik kan gesproken worden van een groene buurt. Hier is het groen in het algemeen duidelijk zichtbaar in het straatbeeld en kan wezenlijk bijdragen aan een gezondheid bevorderend effect.

Score van 3:

Hier is sprake van een minimum hoeveelheid groen om nog van een gezondheid bevorderend effect te kunnen spreken.

Score van 1 of 2:

Hier is de aanwezigheid van groen in het straatbeeld marginaal of selectief. Afhankelijk van de lokale situatie kan hier een grote uitdaging liggen om groenvoorzieningen te realiseren. Extra groen heeft hier een relatief grote impact.

Betrek bij de interpretatie van de score ook welke mensen juist behoefte hebben aan (nabij) groen, bijvoorbeeld mensen die kampen met aandoeningen waarvoor stress reductie of bewegen extra belangrijk is of groepen voor wie het opzoeken van een groene omgeving op afstand extra moeilijk is

(kinderen, ouderen). Houd ook rekening met mensen met lage sociaal economische status of andere factoren die een rol spelen bij gezondheidsachterstanden. In de Themapagina Gebiedsbeschrijving staat informatie over inwoners van het gebied.

7 MOGELIJKHEDEN EN VOORBEELDEN VOOR EEN GROENE LEEFOMGEVING

De GGD'en hebben de [Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving](#) ontwikkeld ter ondersteuning van de GGD-advisering. De 10 kernwaarden beschrijven ambities voor een gezonde leefomgeving, gerubriceerd binnen de thema's woonomgeving, mobiliteit en gebouwen. In de onderliggende documenten is voor iedere kernwaarde uitgewerkt welke principes daaraan bijdragen, en zijn voorbeelden verzameld voor het toepassen van die principes in de GGD-praktijk. We verwijzen voor mogelijkheden en voorbeelden voor meer groen in de buurt naar de kernwaarden waarin deze (zeer uitgebreid) aan bod komen:

- Woonomgeving
 - o Voor iedereen zijn er -dichtbij en toegankelijk- aantrekkelijke plekken
 - o De leefomgeving draagt bij aan een gezond gewicht
- Gebouwen
 - o Minimaal één zijde (gevel) van een woning is aangenaam

Punten van aandacht (vanwege mogelijke negatieve gezondheidseffecten) bij de aanleg van groen zijn:

- Geen/beperkt pollen en niet giftig groen;
- Gemakkelijk te beheren en goed onderhoud;
- Sociaal veilige inrichting;

8 NIEUWE ONTWIKKELINGEN

Met input van de Werkgroep Groen en Gezondheid (GGD GHOR Nederland, Vakgroep Milieu en Gezondheid) wordt momenteel (voorjaar 2020) gewerkt aan een inhoudelijke update van deze themapagina.

9 MEER INFORMATIE EN LITERATUUR

- De GGD is dé lokale adviseur op het gebied van groen en gezondheid. Zie www.ggd.nl voor contactgegevens.
- Gezondheidsraad, [Gezond Groen in en om de Stad](#), 2017
- WHO, [Urban Green Space Interventions and Health, A review of impacts and effectiveness](#). 2017
- WHO, [Urban Green Space Interventions and Health, A review of Evidence](#). 2016
- RIVM GezondOntwerpWijzer, [Groen en Water](#)
- Jacqueline van Wetten et al., [Een groene gezonde wijk - inspiratie voor de praktijk](#), 2010.
- IVN, webpagina [Groen dichterbij](#)
- Kennisportaal ruimtelijke adaptatie, [Klimaat-effectatlas](#) en meer [achtergrondinformatie](#)
- GGD [Kernwaarden voor een Gezonde Leefomgeving](#)

VERSIEBEHEER

Maart 2020:

- Nieuw format,
- Update hyperlinks,
- Koppeling met de Kernwaarden Gezonde Leefomgeving ten behoeve van 'mogelijkheden en voorbeelden'

November 2018:

- Inhoudelijke update